

T. T. G. XIV aastapäeva pidustuste kava.

Aktus 18. novembril kell 11 kooli saalis.

1. Ma kummardan sind, armu vägi (koraal).
2. Vaimulik kõne — A. Vöhrman.
3. Avamäng — H. T. G. orkestrilt.
4. Avasõna — dir. J. Roos.
5. Sind surmani — A. Kunileid, õpilaskoor õp. P. Konsap'i juhatusel.
6. Kõne: Kool ja elu — Th. Thomson.
7. Isamaa — K. A. Hermann, õpilaskoor õp. P. Konsap'i juhatusel.
8. Kooli aruanne — dir. J. Roos.
9. Õpilaspere aruanne — K. Triik.
10. Tervitused.
11. Lõppsõna — dir. J. Roos.

T. T. G. aastapäeva-peod

18. ja 19. nov., mõlemal õhtuil kell 18 õhtul kooli ruumes, Karlova 1.

I.

1. Isamaa — K. A. Hermann.
2. Karjase laul — R. Päts.
3. Tuljak — M. Hermann.
- Õpilaskoor õp. P. Konsap'i juhatusel.
4. La Danza-Tarantella — Fr. Liszt. Duett klaveril, õpil. C. Takk Vb ja A. Vendt IVa.

II.

5. Väljendusvõimlemine — õpet. M. Treier'i juhatusel.
6. Fantaasia — Va kl. õpil. E. Miitra vil. P. Lindenau juhatusel.
7. Nööriharjutused — õpilasrühm õpet. L. Haamer'i juhatusel.
8. Tango — tantsib vil. Velda Otsus.

III.

9. Hannele taevaminek — Gerhart Hauptmann'i näidend. Lavastaja õp. Elli Jaska-Tooms. Osalised: Hannele — Ila kl. õpil. H. Tobias; Gottvald — IVb kl. õpil. H. Puusepp; õde Marta — IVb kl. õpil. H. Lotamõisa; Tulpe — Vb kl. õpil. B. Huik; Hedvig — IVb kl. õpil. L. Tigane; Pleške — IVb kl. õpil. L. Pallo; Hanke — Iib kl. õpil. F. Krimm; Seidel — IVb kl. õpil. H. Albert; Dr. Vahler — IVb kl. õpil. A. Kosesson.

Hannelelele ta palaviku-unes ilmuvad: surnud ema vaim — IVb kl. õpil. A. Repson, isa Mattern — IVb kl. õpil. H. Kama; surm ja inglid.

IV.

Tants.

Ühistegelise võistlustöö õpilastele.

Väärtuslikud auhinnad paremate tööde eest. Huvitavamad tööd avaldatakse ühistegelistes ajakirjades.

Ühistegelise kasvatustöö ja õpilaste kooperatiivide arendamise otstarbel korraldab Eesti Ühistegelise Liidu juures asuv Õpilaste Koop-

ratiivide Kesктоimkond kooliõpilastele kirjatööde võistluse teemil: „Ühistegevus meie koolis“. Neis koolides, kus puuduvad ühistegelised algatused, võivad õpilased kirjutada: „Kuidas võiks arendada ühistegevust meie koolis“.

Võistlustöö pikkuseks on määratud 5000—10.000 tähte. Võistlusest võivad osa võtta kooliealised õpilased.

Võistlustööd tulevad kirjutada selgelt loetavas kirjas või kirjutusmasinal ja esitada 1 eksemplaris Õpilaste Kooperatiivide Kesктоimkonnale Eesti Ühistegelise Liidu juures, Tallinn, Narva maant. 27. Tööd tulevad esitada märgusõna all ja juurde lisada sama märgusõna kandvas kirjaümbrikus autori nimi ja aadress. Tööde vastuvõtmise viimaseks tähtpäevaks on 15. detsember 1933. a.

Võistlusel paremaks tunnustatud viie tööst antakse auhindadeks 60 krooni väärtuses õppevahendeid (auhinnasaaja valikul) ja 25 kr. väärtuses E. Ü. Liidu kirjastusel ilmunud ühistegelisi raamatuid. Ühistegelisi raamatuid saab iga auhinnasaaja 5 krooni väärtuses ja õppevahendeid: I auhinnaks 25 kr., II auh. 10 kr. ja III auh. 7,50 kr. väärtuses. Määratud on kaks II ja III auhinda.

Auhindamise-komisjon võib oma äranägemisel jätta mõne auhinna välja andmata või kokkuleppel Eesti Ühist. Liiduga täiendavaid auhindu määrata. Auhindamise-komisjoniks on Õpil. Kooper. Kesктоimkond.

Peale auhinnatud tööde on ette nähtud auhindamise komisjoni poolt vääriliseks tunnustatud tööde eest kuni 50 võistlusest osavõtjale igale 1 eks. hinnata nädalalehte „Ühistegelisi Uudiseid“ ühe aasta peale.

Auhinnatud tööd jäävad Õpil. Kooperatiivide Kesктоimkonnale, kes võib neid kirjutada oma äranägemisel või avaldada mõnes ajakirjas, tasudes honorari ilmunud tööde eest „Ühistegelistes Uudistes“ maksetavate normide ulatuses.

Auhindamata tööd jäävad kesктоimkonna arhiivi, kui neid tagasi ei nõuta, ja kirjaümbrikud autorite nimedega hävitatakse, kui Kesктоimkond mõne töö kasutamise suhtes ei lepi autoriga eraldi kokku (ajakirjades avaldamiseks).

Auhindamise-komisjon avaldab võistluse tulemused kahe kuu jooksul, arvates käsikirjade sisseandmise viimastest tähtpäevast.

Õpilaste Kooperatiivide Kesктоimkonna juhatus

O. J. Kiesel, H. Summer,
J. Kütt ja J. Jaanusson.

TARTU TÜTARLASTE GÜMNAASIUMI ÕPILAS- PERE HÄÄLEKANDJA

Nr. 3.

16. november 1933.

VI aastakäik.

Väljaandja: Tartu tütarlaste gümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja: Aug. Raud; abi: Joh. Aavik. Tegev toimetaja: H. Puusepp. Toimetuse liikmed: H. Albert, H. Kama, E. Kippasto, L. Raba, E. Tobias. Talifuse juhataja: V. Käpa. — Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. — „T. T. G.“ ilmub aastas 10 korda, nimelt: 20. sept., 20. okt., 12. nov., 30. nov., 20. detš., 20. jaan., 20. veebr., 20. märtsil, 20. apr. ja 20. mail. — Tellimishind: aastatellijaile 20 senti number, üksiknumbritel tellijaile 25 senti number.

Kui on püha, siis olgu püha!

Kui juba siis juba . . . Nii mõtleb ja tahab enamik inimesi. Tahetakse, et kui midagi on, siis olgu täielikult. Kui on suvi, siis olgu tõesti päikeseline ja soe, et saaks täielist suvitusrõõmu nautida. Samuti, kui on talv, siis olgu see lumine ja külm, et saaks maitsta talvenaudinguid.

Edasi, kui on töö, siis olgu töö, kõige muu unustuseni. Aga kui on puhkus, siis olgu ka puhkus ja kadugu töö varigi. Ja kui on püha ning pidu, siis olgu nad seda 100-protsendiliselt.

Sellist 100-protsendilist püha ja pidu tahaksin soovida meie koolile ja selle perele 14. aastapäeval. Haaraku suur püha meid kõiki heleda valguse sülle ja tõstku meid kõrgemale hällist igapäevsusest. Säragu meie silmad segamatus rõõmus ja ilutsegu meie hing jõovastavas õnnes! Kui on püha, siis olgu püha!

J. Roos.

T. T. G. 14. aastapäevaks.

Eesti iseseisvuse saavutamise ees on rajati meie hariduselu tookordsest palju laiemale alusele. Üheks meie omariikluse saavutamise tulemuseks on tütarlastele kesk- ja ühtlasi ka kõrgema hariduse võimaldamine suuremal määral, seega ka meie gümnaasiumi loomine.

Nelisteistkümmend aastat rahva hariduselus võib mööduda tähelepanematult, meie kooli areng aga on neljateistkümnelt aastalt näidanud järjekindlat tõusu ja elujõulisust.

14. aastapäeval soovin meie koolile töö kestvaks jätkamiseks senist püsivust ja edukust.

Kadri Triik.

T. T. G. 14. aastapäeva puhul.

Per aspera ad astra! Üle raskuste eesmärgile!

On olnud päevi helli, õrnu; on olnud päevi helgeid ja äikeseplahvatavaid; on olnud päevi halle ja hämaraid. On peetud rõõmupidusid, on nutetud valupisaraid, on veetud vedu tasasammu, on pingutatud jõudu viimse võimaluseni.

Silmade ees aga alati kauge tulekiri: üle raskuste eesmärgile. Tiivustajaks töö.

Ja eesmärk — millal see saavutatakse? Ja raskused — millal need võidetakse?

Millal jõutakse taevaranda? Kus lõpevad kõik maailma teed?

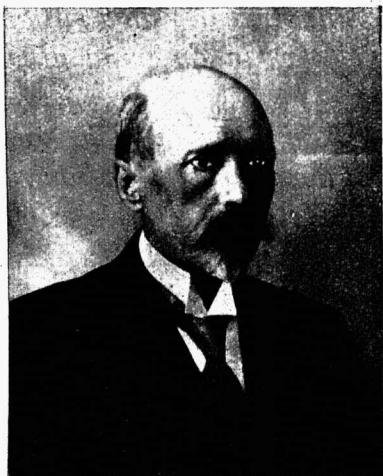
Jõuda uute verstasammasteni, avastada järkjärgult uusi maailmu, uusi teid, uusi tõdesid — sellest on meile tõttajaile, otsijaile, raskuste ületajaile küllalt, see ongi, mis meid rahuldab. Eesmärk aga jääb püsima ka pärast meid ikka ja igavesti — piltkirjaks uutele ründajatele.

T. T. G.! Sa oled püsiva tööga võitnud palju raskusi, oled avastanud teid ja tõdesid, oled minetanud rea sihtjaamu ja peatud praegu neljateistkümnenda juures. Sa oled rahuldunud oma saavutustest, kuid sul on ees veel lõpmata tee läbi uute maailmade, läbi seninähtamatute avaruste. Ja sa tõttad julgesti edasi.

Nii peabki see olema, mitte kuidagi teisiti. Õnn kaasa! Per aspera ad astra!

„T. T. G.“ toimetus.

Villem Lomp — 70 aastane.

Kelle pilt ehib T. T. G. matemaatika-klassi seinu suurte maailma matemaatikutega kõrvalt? Kes on see heasoovlik, tasakaalus ja rahulikult tegelev vanahärra noore, kärsitult rühkiva Jaanson'iga ristvastamisi? Kes on too statistik seal „all“, kes aina arvutab ja arvutab protsente?

See on T. T. G. „raudvara“ — matemaatikuse emeeritus Villem Lomp. See on T. T. G. koduhaldjas, T. T. G. kaitsevaim rutakalt tuksleva argielu tagafoonil.

Villem Lomp on seisnud T. T. G. hälli juures oma heasoovliku pilguga, on vaadelnud heasoovliku rahuga T. T. G. arengut ja aidanud nägematult-kuulmatult ise sellele arengule kaasa — nagu ikka teeb hea koduhaldjas, kaitsevaim, ja et kelgi pole mõttesegi tulnud teda pahandada (haldjaid ei tohi pahandada, õpetab meie vana usk), siis on T. T. G-l alati läinud hästi — õnnistav ja heasoovlik isalik silm on teda kaitsnud kõige kurja ja hukutava eest. Isegi need statistilised aruanded, mis tulevad Villem Lombi näppude alt ja kuulutatakse välja direktori poolt iga veerand-, pool- ja täisaasta järele T. T. G. suures saalis, lähevad kord-korralt paremaks. Järgkjärgult, aasta-aastalt konstateerib direktor: „Arvud näitavad, et seisukord on parem kui läinud aastal sel ajal.“

Kuigi osavaim anekdootide jutustaja ja humoorikaim inimene T.T.G. „suurinimeste“ peres, on V. Lomp osanud peita oma 70-aastase elukroonika mingi varjuloori taha. See pärast ei tee viga, kui kergitada natuke seda loori ja vaadata, mis peitub selle taga.

Villem Lomp on Otepää mägismaade ja sinijärvede laps. Kui sõita Tartust Kodijärve ja Kintslu kaudu Otepää alevikku, siis leiame Nõuniküla lõppedes Päidla-Neeruti valla piiril avara ja saarelise Nõuni Suurjärve kaldal

laialdase hoonestikuga jõukaima Nõuniküla talu — Tüki. Siin sündis 5. nov. 1863 Villem Lomp ja arenes noormeheks Tüki talu patriarhaalses miljöös. Ütlen meelega „patriarhaalses“, sest Villemi isa — Tüki Ants — oli harituim ja mõõdukaim mees kergemeelsete ja laaberdavate eluviisidega Nõuniküla kroonuvallameeste seas. Kui ta mitte polnud vallavanem, siis oli ta kohtumees, kui ta aga polnud kohtumees, siis oli ta tingimata vallavanem, võib-olla kirikuvõõrmünder, rüugepanija või muu lugupeetavam valitud pea. Sellest on tingitud vist seegi, et praegu on Tüki talu oma ümbruskonna kultuurielu tsentrumiks seltsimaja, posti-telefoni-keskkoha, kaubapoe jne. näol. — Eks sellest omapärasest keskkonnast ole Villem Lomp'ki pärandanud oma romantilise hinge ja kultuurilise tasakaalu!

Koolikohustus tõi Villem Lombi Tartu, alul seminari algkooli (Jumal ja Villem Lomp ise teavad, kus see asus), siis kreiskooli, mis aga asus neissamus ruumes, kus elame meie. Villem Lombi õpilaspõlves muudeti endine kreiskool reaalkooliks, asukohaga jälle neissamus ruumes. (Seega on V. Lomp seisnud ka endise reaalkooli, s. o. praeguse poeglastegümnaasiumi hälli juures ja ikka sessamas majas — eks ole ta selle maja kaitsevaim juba ammust ajast!). Lõpetanud reaalkooli, astus V. Lomp Tartu ülikooli füüsika-matemaatika teaduskonda, olles ka mingi, praegu hingusele läinud korporatsiooni liige. (Paluge, ta jutustab heameelega omaaegsest tudengite-elust, mis on kui muinasjutt praeguse tudengi-elu kõrval. Küll jutustab ta ka, miks ta on jäänud vallaliseks.)

Ülikooli diplom ja keskkooliõpetaja-kutse taskus, asus Villem Lomp otsima teenistukohta. Kodumaalt seda siis ei saadud, lai Sarmaatia lagendik pidi aitama. Kuid otse-

kohe ka ei aidanud. Tuli alul töötada repetiitorina ja guvernörina Moskva eliidi perekondades, siis 4 aastat kontrollametnikuna Kurski-Nižni-Novgorodi raudteeliinil, kuni lõppeks õnnestus „lüüa ankrusse“ Tsariitsõni I tütarlaste gümnaasiumi matemaatikuna. Ja siin Volga kaldal veetis V. Lomp oma kesksema õndsama aja 1900.—1918. a., külastades suveti kodumaad ja reisides mööda Vene suurriiki.

Kui varises tsaaririik ja kodumaa vajas oma koolide jaoks haritud jõude, siis otsis Villem Lomp üles oma kodulinnas vana tuttava maja Riia-Karlova tänavate nurgal ja asus Volga-linna tütarlaste asemel õpetama ja kasvatama Emajõe-linna tütarlapsi, alates T. T. G. esimesest elupäevast 1919. Matemaatilise täpsusega oli 31. juuli 1927. a., kui V. Lomp ütles: „Jätkub!“ ja läks pajukile. Kuid oma armastatud maja ta ei jätnud teps mitte oma isaliku juuresoluta. Ta pöördus vaid matemaatika-klassist kantselei-ruumi ja töötab siin edasi, töötab kohustusliku hoolsusega t a s u t a selle elu kaasaaitajana, mis tuksub siin majas, kus sai V. Lomp oma hariduse ja kus tal avanes võimalus levitada haridust. Isegi ilus Tüki Otepää mägismaal, kus tahaksid teda meelsasti kinni hoida ta õed, õdede-mehed ja õdede-lapsed, paelub teda vaid suve õiteaegadel. Kui lendavad ära soojale maale esimesed suvelinnud, siirdub ka Villem Lomp jälle tagasi Tartu, et hoida ühendust oma hallvalge majaga.

Ja kui ükskord Villem Lomp'i enam ei ole — see aeg jäägu küll kaugele-kaugele! — siis usun, et ta kaitsev vaim hõljub ikka edasi T. T. G. ruumides, külvates rahu ja edu.

Kallimeelne Villem Lomp! Anna oma käsi! Surume seda sooja südamega kõik Su 70. sünnipäeval. Aug. Raud.

August Raud — 25 aastat õpetajatöös.

28. okt. möödus 25 aastat sellest päevast, mil August Raud asus klassituppa. Kakskümmend viis aastat on töötanud A. R. pidevalt, vaheaegadeta, täie koormatusega õpetamise-kasvatamisetöös.

Aug. Raud sündis Otepää Neerutis Tikutaja metsavahi talus 26. aug. 1887. a., jõudis Neeruti, Maaritsa ja Uderna algkoolide kaudu Tartu õpetajate-seminarisse, mille lõpetas 1908. a. Töötas siis Haaslava-Igevere, Pärnu E. Kooliseltsi, Käru Haruseltsi, Narva-Jõesuu Kooliseltsi, Pärnu-Jaagupi kihelkonna- ja Tõrva Kooliseltsi koolides, hiljem viimasest koolist kujundatud reaalgümnaasiumis, 1919. aastast töötab ta Tartu tütarlaste gümnaasiumis.

1920. a. omandas ta Tartu ülikooli juures keskkooliõpetaja-kutse eesti keele alal. Peale Tartu tütarl. gümnaasiumi on A. R. töötanud tunniandjana Tartu Hariduse Seltsi õhtuses keskkoolis, endises kommertskoolis, juudi-gümnaasiumis ja õpetab praegu ka Tartu linna tööstuskoolis.

Sulemehena on A. R. koostanud neli „Kirjandusloolist lugemikku“ ja redigeerinud koolilidele vanemaid eesti autoreid.

See oleks lühike kroonika Aug. Rauda elust ja tegevusest. Aga ta võiks ju, sõltuvalt kirjutajast ja ruumist, olla veelgi lühem, et „oli üks inimene, kes sündis, elas ja suri.“

See paistab nii loomulikuna, et inimesed sünnivad, elavad ja surevad. Ühed tulevad, teised lähevad. Varssi ei tunne ega mäleta nende tegevuspaik neid enam. Uued tulijad täidavad ta ülesandeid edasi. See on siiski vaid illusioon, petlik pealiskaundne vaatlemine.

Igas inimeses on midagi, mis teda iseloomustab, teda teistest eraldab. Ühes on tuld, teises tormi, kolmandas romantikat, neljandas tükk tõsielu jne.

Sellega, mis inimeses ülekaalus, paneb ta enda maksma, seda imbutab ta teistesse. Inimese hingelaadi kujundajad peale pärivus-

sugemete on lähis- ja kaugümbrus; lähisümbrus — kodu oma rahvaga ja kõigi meeltega tajutavate esemetega, ja kaugümbrus sellega, mida inimene tajub nägemise abil. Need kaks viimast tegurit määravad sageli inimese romantilise või realistliku hingelaadi, teevad temast kas tunde- või mõistuse-inimese.

Sündinud ja üles kasvanud otse hardumuseni kauni Otepää hajujärvede, salude, looklevate ojakeste, kõrgele kerkivate kuplite ja kinkude keskel, kus iga järv ja kink, metsatukk ja teekäänak on ümbritsetud muinasjutude-linikuga, pidi Aug. Raua hingelaadile andma romantilise tundeinimese ülekaalu. Kui tänapäeva ameerikalik elutempo ei vaja tundeinimesi ja romantikat, vaid resoluutset ja karmi realisti, jääb ometigi iga inimese südame soppi nurgake, milles on peidetud väike annus romantikat, mis vahetevahel lööb lõkkele ja toob ellu luulet ja sära.

Aug. Rauale omistaksin (ma ei usu, et eksin) tegusid, mille taga on mõtleja pea, romantiline hing ja tõsine jõud. See viimane ongi, mida A. Raud alati süvendab õpilasisse ja kaasõpetajaisse. Pealt näha on ta vaikne ja tõsine inimene, kellel näib olevat rohkem muresid turjal kui rõõmu südames, kuid kelle kõnelusist sähvab siiski huumorit ja optimismi, et piisab enese ja teiste meeleolu tõstmiseks.

Oma juubelpäeval tähendas ta õpilaste ja kaasõpetajate õnnesoove vastu võttes, et „kui tulevad need juubelid, siis hakkab minema kõik allapoole“. Kui meil kellelgi aga oleks 25. teenistusaasta kõrgustipul veel nii palju jõudu, mis teisiigi kaasa kisub, siis võiksim olla väga uhked. D. Koppel.

Kojuigatsus.

Kes saatis su siia, kojuigatsus,
 häirima mu raamatute tõsist rahu?
 Kes juhtis su sisse mu tuppa, ütles,
 valama hingesoppi mõrumat igatsuselahu?
 Oli õhtu, nii tavaline nagu ikka, —
 õhtu sügisene varakult saabuv, vara pimenev.
 Miks ma ei süüdanud tuld,
 õpinguisse ei süvenend miks, —
 otsima lohutust raamatult elutult?
 Ketras hämarus nukruseniiti nii halli ja pidevat,
 laulu sumises videvat, —
 seda mina jäin kuulama, unustin enda ja muu.
 Ja siis tulid Sina.
 Nägin silmin Su igatsust hõõguvat pilkuvat,
 kodutuld nägin vilkuvat.
 Nii oligi see...
 Sumin hämara hetkeks ei lakanud.
 Nüüd Sinu nukrus on minnugi nakanud.

Sügiskullaga sillutet, kangastub pimedan ko-
dutee mu,
lookleb kaugusen lõputu, lõputu...
Kes saatis Su siia, kojuigatsus,
kes juhtis Su mu tuppa, raamatute manu?
Tuulen liugleva iga lehega mu hingesse kuku-
tad
igatsuse, kivina raske. Hukutad
käima taas teeradu vanu.
Koituigatsus! Sa teed mulle haiget, ent...
jää mulle siiski...
Kord kuuvalgen kangastub kodutee lumine,
lumine, —
siis läheme, sina ja mina. —rt.

Sügismeeleolusid.

Sammun videvikul üle külmunud nõlvaku. Peened hõbekirmed helisevad jalgade all. Esi-
mene külm...

Kadunud on endine naerev õilmeilu, kõle-
dana nutab loodus... Seisavad tee ääres raa-
gus puud järskude siluettidena selges õhtutae-
vas. Ja nukraks tõmbub hing.

Peatun suure paju man. Ta tüvi näib
praegu veel krobelisemana kui tavaliselt, nagu
oleks mure selle kortsu tõmmanud. Seisab...
Ladvas uilgab tuul nutvana, tehes nii palju pa-
jule haiget. Lendlevad lehed, täis nukrust,
emakesel-pajul.

Olen seekord uduses tänavas. Sammub
inimesi siia-sinna, nägudel elurõõmu uue töö-
aja saabudes. Salk noorukesi astub vastu,
mütsil süsimust hiilgav nokk, käes tuliuus kir-
javarapamp. Palged punased ja õhetavad kui
ümmargused õunad, kastessed silmad täis rõõm-
sat ärevust; väikesed suud avali uudishimust.
Sääl tuleb jälle emakesi ja taate, poeg või tü-
tar püstipäi ees, pääs tuliuus keskkooli-müts.

Minnakse kauplusse, Värisevi käsi tasub
taat raamatutearve, silmades rohkesti isauh-
kust. Emagi imetleb oma last, piiludes au-
kartlikult raamatutepakki. Ajakella osuti näi-
tab sügist, algab uus elu.

Jälle... Külma vihma pladistab sadada.
Taevast on tinahall, hall, hall... Jalg väärastab
libedas poris. Kõrvu kostab halisev hää-

leke. Väike tütarlaps, suured sinisilmad pisa-
rais, suu virildunud nutule, palub armuande.
Punased varbaotsad pais'avad kui jämedad
verevad jõhvikad saabaste ninadest, närune
kleidike tõmbleb tuule käes. Laps palub...
Vaeseke, kuis on su lapsepõlv vilets! Ulatan
talle punakollase rahatüki. Laps haarab selle
ahnelt. Eemaldun kiiresti.

Olen nüüd maal. Ikka veel sajab ja sa-
jab üksluiselt terashalli vihma.

Kõik armsad mälestused helisevast suve-
rõõmust on muutunud haigutavaks väljade tüh-
juseks. Tulen parajasti oma armsat kinku
mööda, kui kostub kohin, sügav ja madal. To-
hutu linnuparv lendab üle välja; neid järgneb
ikka enam ja enam. Oh, kuis tahaksin lennata
nendega ühes, et kevadeks rõõmukuulutajana
tagasi tulla!

Leian siitsamast tillukese linnu — väriseva,
udupehme, kastetilgasilmse. Mahajäänud on
see väike! Kui palju jääb sääraseid maha võit-
lema külma sügistormiga ja — surema!

On videvik, selge ja külm. Tõuseb taht-
mata vaikne palve ja küsimus: „Päikene, sa
suur taevaketas, kuhu veered sa? Kuhu kaod
sa oma kristallselgete hõbesiniste kiiirtega?
Veered sa muinasmaailma, kuhu ei pääse kel-
legi silm? Tule tagasi oma karge säruga! Sü-
lele meid! Ära jäta oma lapsi sügiskõledusesse!“

Ilo.

Veerandi lõpp.

Lakatakse aeglaselt sammumast, kiiruste-
takse jooksuks, yhinetakse jutungeiks. Väle-
dalt vahelduvad rahulikud roosad ja ahtake-
sed kahvatunud näod. Ei suuda enam midagi
tavaliselt taluda, kõigesse on nakanud mingi
määritlematu ärevus. Nii mõnedki tytarlap-
sed on taibanud senist passiivsuse tarbetust ja
hakanud aktiivselt tegutsema igal võimalikul

äärmaalgi. Aktiivsemaks on muutunud peve-
ransid õpetajaile, mingi mõistmatu sund on
mananud mõningaile tavalisest lahkema, mesi-
leiva maitsmise järgi säilinud näo. Üksikuis
olendeis on märkamatult ylevõimu enda kätte
võtnud inimese-sureliku teine variatsioon, teine
olemus: ingel. Kõigile yhteviisi on selgunud:
veerandi lõpp.

Suunurgis kibeleb tahtmatult, tunnen tarvidust ristitamaks käsi.

Olge armuline! Oo pyha lihtsus!

Meenub kodunurga alevikust laadapäev ja kaks paberroosidega kaupmeest. Halastust, kui tõsis-uhkete, laisk-syngete nägudega istusid nad paberroosidele taustaks! Milline traagika ja koomika nende seisundis!—Aga ma naersin, seda mäletan, toetusin talumehe vankriaisale ja kõverdusin naeruhoo. Järsu nõksuga astus hobune edasi, siis kukkusin maha. Yks käiguhoos talumees paindumatuks vanutatud villaseis rõivais komistas minule — kollase vee-saapa kontsanael vajutas käele — oli valus, silmad pakatasid nutuks. Üles tõustes vaatasin salakesi lillemyyjaid: nad nagu naeratavad pisut, surutult, ainult muiates. Milline mõõdukus, kuna mina katkemiseni naersin. . .

Ja üks kiirgavillias kleidis neiu ostis endale kimbu roosaid roose. . .

Ilmub täieliselt see päev sääl kodunurga alevikus, hele viirg lööb äkki läbi pea. . .

Jooksen trepist alla, eelistades kolme astet yhele sammule. Kokkupõrge, hoiatav, imestuv, manitsevalt saadetud pilk. Õpetaja. Taipan, et olen patustanud. Andestage mulle!

Hyva — teist nii suurt kokkupõrget enam ei juhtu, tõotan endamisi. Eelviimsel astmel kohtun teise samaväärse isikuga, kuid hoidun hoolikalt paremale, liikumisseadusi meenutades.

Nii siis! alumine kord. Kustki levib kyyne-laki lõhna — samas näen ahjuäärsesse nurgakesse koondunud tytarlastehulka. Oma igapäevased kaaslased, kuid võõras lõhn — ning alateadvusest taas tõstetakse esile kribisevaid roose. Vaatlen lähemalt: kõik kyyned saavad imehelklevaks, imeroosaks, ainult enam lakki, kui juhtuvad tumedate äärjoontega kyyned. Peenutsev maitse viskleb oma avaldamistungi hädades. Oleks sirutaks endagi kyyned, tahaks näha neid uudseina — veidi nad kyll tindi-sed on, kuid see ei sega — lakk ja tint, miks ei peaks nad sobima? Aga ons need korrapidajad kellegi inimesed! Meeleldi nõjatakse vastu sooja ahju, naudiks värskeltlakitud kyynte võlu ja jutleks kaaslastega. Ons kellegi inimesed need korrapidajad, kes aina tallavad soojemate koh-tade vahet! Ei saa eemalduda neist ainult mui-gava peanoogutusega, lausa tigenema sunnib, lastagu enne numbrite saamistki end veidi soo-jendada!

Kuid edasi kõnetab korrapidaja liikumatusse needituid. Tuul aga puhub läbi lahtiste akende ja uste. Neid õpilashädasid! Huu! Kylm. Vi-hisev tuul puhub silme ette rataskaari tantsisk-leva kahe-taolise figuuridega numbriveidruse. Palju keerleb neid, koonduvad ja põimuvad ter-vikuliseks yhikuks — kust neid kyll nii palju! Nagu lõngakera keru neid kahtes'd mõttes. Jääb kerapõhjaks üks pisitilluke õpilane ja ymber

kuivad kahed lõnga. Kas jõuab seda taluda õpilashing või närbuks ta neisse mähkunult? Mõte rändab küll kerapõhjast grammatikale, mis on paratamatu nuhtlus: tuupimine ja taas unustamine, reeglite veerimine ja haletsemis-väärne komistamine nendele. Peab võrdselt pähe toppima meeldivat ja mittemeeldivat. Huu! Kylm.

Heliseb kell. Ykskõik, veerandi lõpp on. Yhetaolisil ilmeil asuvad istuma cum-laude ja ta vastand. Täna ei kysita. Võtan lehitsemiseks „Loomingu“. Vaatan pilte ja rõõmutsen, et neid sääl on, siis vaatan luuletisi ja rõõmutsen nen-degi yle. Loen poolyminal, tavalisest olles nii harjunud õppima.

Pärnilt pudeneb raske õite lõhn
halliks siidiks on vajunud vesi. . .

Äkki valunirekesed hakkavad sulatama hingelund. Koduväljad suviõhtu mahedas rahus, pehmed viljapääd sabistamas nõrkeil kõrrekesil, õuevahtra laiad lehed läiklemas kumast taeva-ääres, kuhu päike äsja laskus, tõrvalilled leegit-semas soo niiskel pinnal. . . Õitseb veel praegu neid sääl?

„Kas te teate?“

„Mida?“

Yllatus. Ei suuda õpetaja unustada temasse harjumuseks sisenend kysimist. Kus olid mu mõtted? Ah ja — tõrvalilledel. Ons õpetaja kunagi näinud tõrvalilli soo niiskel pinnal. Ja tillukest mudilast korjamas neid kleepuvasse kimpu? Ei vist. Ta on näinud helklevtipulisi mägesid, alpi roose, on näinud džentlmene Londoni udus. „Up to mighty London. . .“ Vaatan ymbrusele: ahastava ilmega poetab Alatiteadja sõrmed raamatu vahele, lehed krabisevad mitte-midagiytlevalt. Sirgub käsi kustki mujalt, nae-ratava ilmega vastab õpilane Käsitöö. Istudes sosistab rõõmutsevalt pinginaabrile:

„Õppisin tänaseks ära.“

Naaber aga on tusas. „Miks sa mulle ei ütelnud?“

„Ytlesin sulle kyll, sa ei kuulnud.“

Uuesti kysitleb õpetaja. Vastab sedakorda Käsitöö naaber. „Juhtusin teadma, õnne pääle ytlesin, ei teadnud sulle ytelda, arvasin, et vale,“ seletab istudes.

„Sulle ei olnud vale, mulle oli,“ targutab Käsitöö.

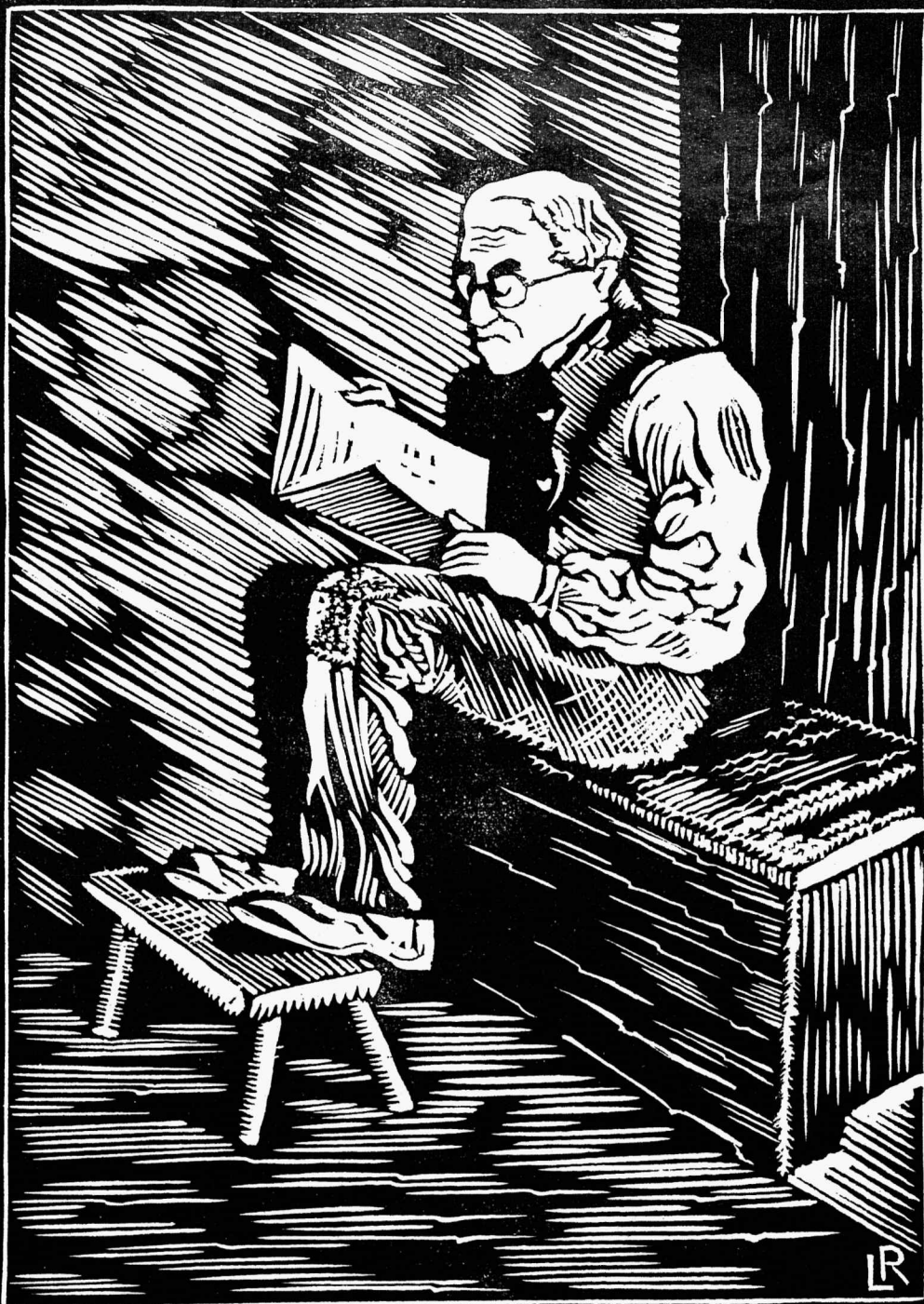
„Ütelge numbreid,“ anub kellegi hääl, teised aitavad kaasa tasasele häälele julgema tooni saamiseks.

Kirgendab õhus terav kellahelin.

Kõigele yhteviisi on selgund: veerandi lõpp!

Saavad peletatuks tumedad tondikestad, tusklevad mõtted hajuvad. Maale! Sääl hilis-sygise tuulist hõredaks puhutud metsa taga tantsisklevad kirevad tänilised sygislehed sam-ma'dunud katuseil. Sinna!

Anna Haava't külastamas.

Tutvusime eesti keele tundides Anna Haava lüürikaga ja otsustasime siis tema enesegagi tutvust sobitada.

Ostsime viis imeilusat roosi ja asusime kolmekesi teele. Seadsime sammud Tiigi tänavale maja nr. 65 poole, kuid sealt tulime üpris pettunud nägudega välja: ära kolinud; kuhu — ei tea, kuid siiski vist kuhugi Tiigi tänavasse. No mis siis teha? Käia kas või maja majast läbi, kuid kätte pidi ikkagi saama. Küsisime siit-sealt. Enamik üldse ei teadnud, kes on selle nime kandja. Üks vanaproua küsis koguni: „Kes see Anna Haava on, kas ta on mõni koolilaps või?“ Loomulikult see küsimus pani turtsatama, ent vabandasime ja otsisime edasi.

„Kes otsib, see leiab,“ ütleb vanasõna. Leidsime meiegi. Trügisime üles üsna järsust trepist. Avas kirjanik ise. Teatasime, et oleme T. T. G. õpilased, tuleme klassi nimel ja andsime talle üle roosid hääde soovidega. „Roosid nii hilissügisel,“ sõnas ta tänades.

Astusime lihtsasse, ruumikasse tupp. Istusime.

„Ei leidnud teid kätte nii kergesti,“ alustasime kõnelust.

„Ega mind nii kergesti leia, kuulun kolijate liiki. Täna olen siin, kuid kes teab, kus homme.“

Meie pilgud siirdusid kirjutuslauale, kus oli hulk käsikirju kihis; kesk lauda näis olevat nagu poolik käsikiri, lebas sullepärgi kõrval.

„Kas midagi uut käsil? Ilmub varsti?“ küsitelime.

„Jah,“ vastas kirjanik, „praegu on mul käsil üks proosateos. Millal ilmub, ei tea veel, kuid töötan hoolega selle juures.“

„Kas tohib teada, mis on päälkiri ja mis on sisuks?“ küsitelime edasi.

„Selle üle vaikin,“ vastas küsitav naeratahes. „Ma ei või kunagi rääkida teose sisust, mis on käsil, siis ei õnnestu see mul enam. Ütlen vaid niipalju, et seal käsitlen noorte hingeelu — ja lugeda soovitan seda teil kindlasti.“

Edasi rääkisime luulest ja kummalisest laulust „Küll oli ilus mu õieke“.

„Räägitakse, et isik, kellele see laul kirjutada, pidavat surema,“ ütlesime.

„Olen seda väga sageli kuulnud. Millest see nii — ei tea,“ vastas kirjanik.

„Üldse — mispärast teile mu luule meeldib?“ Seletasime siis nii hästi kui mõistsime, mispärast meeldib.

„Pole kerge olla luuletaja. Luuletajail on alati väga palju vaenlasi ja kadestajaid. Tuleb palju kannatada. Ei soovita teile kellelegi seda elukutset,“ rääkis laulik-neiu tõsiselt, vaadates meile silmi. Ent siis läks nagu helk üle tõsise ja ta lausus: „Kui hää on sellistesse noortesse silmadesse vaadata! Tunned end ise ka noorena.“

Edasi kaldus jutt poliitikale, koolile, tervisele jne. jne.

Olles jutelnud juba üle tunni, arvasime õigeks lahkuda.

Tänasime kirjanikku lahke vastuvõtu eest ja vabandasime, et viitsime ta aega.

„On tõesti hää meel, kui noored mind külastavad. Loodan, et see teiegi poolt viimaseks ei jää,“ sõnas kirjanik hüvastijätul.

Heljo.

Mõtteid Tartu Vabadussamba — „Kalevipoja“ — üle.

Käesoleva aasta sügisega rikastus Tartu ühe monumendi võrra. 4,5 meetri kõrguse mehemürakana seisab see Vabaduspuiestikus. Hoolimata oma erakordsest „noorusest“ on ta juba tavaline ja unustatud nagu teisedki Tartu monumendid.

Tartu Vabadussammas peab kehaatama meie muinaskangelast Kalevipoega ja ta loojaks on skulptor A. Adamson (surn. 1929. a.). Tartlasil peab olema küllaldaselt põhjust seda monumenti armsaks ja kalliks pidada, maksab ta neile ju üsna aukartust äratava summa:

kuju — 1.648.000 senti ja alus — 1.443.000 senti, kokku seega üle kolme miljoni senti. Aineline väärtus, võrreldes paljude teiste senipüstitatud monumentidega, peaks olema vägagi võimeline andma monumendi, mis rahuldaks nõudlikumagi vaatleja.

Kas „Kalevipoeg“ rahuldab? — Näib, et ei. Kohalikud skulptorid igatahes väidavad üksmeelselt, et meie uus monument jätab nii mõndagi soovida, ja „Kalevipojana“ veel eriti.

Ei ole vist huvituseta siinkohal ette tuua nende põhjendusi ja arvamusi selle kohta, kuna lugejail avaneb seega võimalus nendega võrrelda ja kõrvutada omi seisukohti.

Monumendi kui terviku kohta ollakse ühisel arvamusel: kuju ja alus ei mõju tervikuna, kuna aluse mõõded pole valitud kujule sobivatenä. Üks arvab, et alus oleks kuju mõjukamaks esiletõstmiseks pidanud olema tublisti kõrgem, — praegusel alusel on kuju liiga madalal ja tema vead vaatlejale liiga lähedaseks „nautimiseks“. Teine väidab, et kuju oleks kindlasti paremini sobinud Adamson'i enda poolt kavatsatud alusele — suurele loomulikule kaljurahnule. Aluse suurima puudusena mainitakse ta alumisi astmeid: need on liiga õhukesed, võiks öelda, „haprad“ neil lasuva masiivse kivimüraka jaoks.

Kujule, sellele „Kalevipojale“ endale, omistatakse väga suuri puudusi. Kõigepäält imelik ja ebakindel poos. Väidetakse, et näib, nagu oleks kuju alalises kukkumisohus ja nõuaks temalt suuri pingutusi sambal püsida. See tuleb sellest, et raskuspunkt, mis keskel peaks asetsema, on paigutatud teisele küljele; ka kuju on pandud seega ühele jalale toetuma. Mõök, mis on määratud kangelase tasakaaluks kaasa aitama, on selleks esiteks liiga nõrk, võrreldes pikkusega, ja teiseks — kujule antud poos ei võimaldagi talle mõõgale toetuda. Kuju kui siluetti vaadeldes leiab üks selle olevat tavalise sportlaspoisi, teine avastab temas koguni naiselikku joont, kangelaseks ei taha teda keegi nimetada, hoolimata ta laiust õlust ja hästiarenenud muskulatuurist. Mis puutub „Kalevipoja“ proportsioonesse, siis toonitatakse üksmeelselt seda õnnetut asjaolu, et kuju proportsioonid on võetud väga õieti, ja ometi näeb kuri inimese silm neid ebanormaalsetena, defektsetena. Adamson kui meister nikerdamises on kõik väga õieti teinud, kuid ta pole arvestanud seda, et kuju asetatakse kõrgele, inimese silmapiirist välja; mille tõttu ka mõõded silmale muutuvad — alumised pikenevad, ülemised lühenevad. Seetõttu näibki kuju alumine osa kehast — jalgadest vööni — ebaloomulikult pikana, ülakeha aga lühikesena, pisut rässakanagi. Pää on keha kohta liiga

väikene. Nägu näib profiililt lamedana, nagu sisselitsutuna: näole on tahetud anda kangelaslik ilme, ent tõeliselt on see kujunenud teatraalseks, tehtuks. Üks arvustajaist leiab, et „Kalevipoeg“ kannab päris moodsat soengut, värskete lokiidega. Mis puutub muskulatuuri, siis väidetakse seda siin-sääl liialdatuna, millise asjaolu tingib pikkusmõõdete lühenemine; loetletakse vähemaid, defektidena tunduvaid vääratusi lihaste kujutamises.

Kui võtta Tartu Vabadussammast kui Kalevipoega, — kuju, mis peaks meile eriti palju ütleva just rahvusliku omapära seisukohalt, siis jõutakse kategoorilise resultaadini: uuel monumendil ei ole rahvusliku omapära varjugi. Öeldakse kibedusega, et võib rahulikult paigutada see kuju paljude teiste klassilis-romantiliste hulka ja omistada tema loomisele mõnele itaallasele. — Vastu vaidlema juba sellele ei hakata.

Olles lühidalt kokku võtnud kohalikkude kunstnikkude arvates uuele monumendile kahjuks tulevad vääratused, pean muidugi lisandama, et temas leitakse ka midagi õnnestunut: üks väidab, et kuju tehniline külg on kõigiti korras, teisele aga meeldib „Kalevipoja“ värving. Viidatakse veel ka kuju kolossaalsusele, ent erilise vaimustuseta, kuna meel kord juba on kibestunud vigu analüüsid.

Enne lõpetamist pean lugejaille veel selgust muretsema ühes küsimuses: millest on olenevad „Kalevipoja“ ebaõnnestumine? Arvamused sellest on päris ühtlased, ja nimelt omistatakse suurimat süüd komiteele, kelle kätes asjaajamine on seisnud ja kes — osalt asjatundmatuse tõttu, osalt muudel põhjustel — kogu asjaajamise algusest päale vildakalt korraldanud. Adamson — „Kalevipoja“ loojana — tegi, mis võimalik, ent tema oli meister nikerdamises, ja ta eksis, kui ta arvas, et see, mis väiksena hää, suurendatult niisama hääks jääb. Nii juhtuski, et tema poolt esitatud väike 40 sm kõrgune algkuju, mis kõikide poolt hääks kiideti, nüüd — 4,5 m kõrgusena hoopis teisiti välja näeb. Ja et Adamson, — võõrailmene ja võõrast koolist — temale antud ainega küllaldast kontakti ei leidnud, on päris loomulik. Küllap ta isegi tundis, et ta oma loomingusse seda mahutada ei suutnud, mis tal kui kunstnikul kuigivõrt varuks polnudki, ja see midagi oli — omapära, nimetatagu seda siis kas rahvuslikuks või isiklikuks. Ent tema oli eelkõige ärimees, nagu arvab üks meie kunstiuuse, ja miks siis mitte tellimust vastu võtta, kui see on antud. Nii see läkski, ja meil jääb vaid üle vigu tähele panna ja mõnel teisel juhul neid mitte korrata.

T. T. G. Õpilaspere valitsus.

Istuvad: dir. J. Roos, Õpilaspere vanem K. Triik, üldharidusjuht A. Elevant; seisavad: valitsuse sekr. I. Mälberg, ringide-juht E. Toom, korraldaja H. Tõnisson, laekur A. Parmson.

Igapäevase elu entsüklopeedia.

T. T. G. nr. 2 esitatud küsimuste vastajaist ja sõnade seletajaist kuuluvad mainimisele järgmised õpilased: L. Pöder Vb, A. Repson IVb, A. Lilo IVc, E. Mutso IIIc.

Preemia — E. Muugi „Väikese õigekeelsus-sõnastiku“ — sai IIIc kl. õpil. Eilla Mutso.

Vastused küsimustele:

1. Milline oli G. Suitsu noorpõlve varjunimi? — Vahur (Bornhöhe „Tasuja“ järele). (Põdra ja Repson'i vastused.)

2. Millised raamatud on ilmunud eesti keeles esteetika üle? — B. Croce „Esteetika“, tõlk. V. Ridala (1919), ja E. Meumann'i „Esteetika süsteem“, tõlk. A. Oras (1923). (L. Põdra vastus.)

2. Keda tuntakse eesti kultuuriloo Ignati Jaagu nime all ja kust saab temast pikemalt lugeda? — Ignati Jaak, haruldaselt huvitava elukäiguga eesti haritlane XVII—XVIII sajandist, Bengt Gottfried Forselius'e („Piiskopi mõisa“) seminaris esimesi õpilasi, oli Rõngu ja Otepää kirikumõisakoolide õpetaja ja pärsine Kambja koguduse köster; sündis umbes a. 1670 ja suri 1744. a. — Temast on lugeda pikemalt „Eesti Biograafilises Leksikonis“ (lk. 156), „Sirvilaudades“ 1899 (V. Reiman'i artikkel), „EÜS-i albumis III“ (V. Reiman'i art.), M. Lipu „Kodumaa kiriku- ja hariduseloo I“. (Parim vastus A. Repson'il.)

4. Kes on esimene T.T.G. abiturient? — Elsa Birk'i lõpu-atestaat on välja antud T.T.G. kantseleist nr. 1 all. Pärit Tartust, õppinud ülik. arstiteadust ja agronomiat; abielus agron. Keskküla'ga; perekonnaema; elab Nõmmel. (Toimetus.)

5. Miks nimetatakse inglasi John Bull'ideks? — „Bull“ tähendab inglise keeles „härg“. John Bull on inglaste kohta käiv pilkenimi, millega tahetakse ilmetada inglase raskepärasust, tugevust, kangekaelsust, kuid ka õiglusearmastust. Nimetus ise on saanud alguse a. 1712 ilmunud ja väga populaarseks osu-

tunud doktor John Arbutnot'i pamfletist „History of John Bull“, milles on humoristlikult ja väga õnnestunult tabatud inglase põhikarakterjooni. Nimi ise on seda sobivam inglastele üldnimetuseks, et nende hulgas on väga palju „John'isid“ ristnimedena ja „Bull'isid“ pärisnimedena. (A. Repson, toimetus.)

6. Kes on „Robinson Crusoe“ autor ja mis on teada ta elukäigust? — Üle maailma levinud ja kõigisse keeltesse tõlgitud inglise algupäraga romaani „Robinson Crusoe“ autoriks on Daniel Defoe (sünd. umbes a. 1660 ja suri a. 1731). Sündis Londonis lihunikupojana, oli väga aktiivse iseloomuga. On kirjutanud üle 200 pamfleti ja poliitilisi probleeme käsitleva teose ja andnud välja ajalehte „The Review“. Riigikiriku pilkamise eest istus 2 aastat vanglas. „Robinson“ on kirjutatud ta vanemas elueas. (Põdra ja Repson'i vastused.)

7. Millises majas töötas välja Eesti Päästekomitee Eesti Vabariigi väljakuulutamise akti? — See on väike majake Tallinnas, praeguse riigi kunsttööstuskooli õuel, Suur-Tartu maantee nr. 11. (Maja pilt ja kirjeldus brošüüris „Kümme aastat Eesti riiklikku iseseisvust“; leida T.T.G. ajaloo-kogust.) — Selles majas töötas Eesti Päästekomitee — K. Päts, J. Vilms ja K. Konik — välja Eesti iseseisvaks kuulutamise akti; mis tehti teatavaks eesti rahvale 24. veebr. 1918. (A. Repson'i vastus.)

8. Mis aastal avati Tartu-Tapa raudtee? — Aastal 1877 avati lõplikult Tartu-Tapa raudtee, kuid juba 1875. a. algas liikumine. (E. Mutso ja A. Lilo vastused.)

9. Kes oli eesti territooriumil esimene eesti soost linnapea? — Esimeseks eesti soost linnapeaks oli Valgas proviisor Johannes Märtsen, kes valiti sellele kohale 1902. a. (oli linnapeaks ühtejärgi kuni 1917. a-ni). Populaarseimaks esimestest eesti soost linnapäist oli küll ins. Vold. Lender,

kes valiti aga Tallinna linnapeaks alles 1906. a. (Toimetus.)

10. Milline on Eesti riigihümni algupära ja saamisluugu? — Eesti hümnisõnade algupärandsid on rootsi-soome kirjaniku Johann Ludvig Runebergi (1804—1877) rootsikeelne 6-salmiline luuletis „Vårt Land“, mille tõlkis kõige õnnestunumalt soome keele Cajander „Maamme“ pealkirja all. Viisi löi sellele luuletisele Stokholmi kuninglik kontsertmeister ja pärasine Helsingi ülik. muusikaõpetaja Fredrik Pacius (1809—1890). Laul kanti Soomes esimest korda ette 1848. a. üliõpilaste peol. Hiljem sai laulust Soome riigi hümniks 1., 2. ja 6. salm. Hilisemad uurimused püüavad tõendada, et nii sõnad kui viis oma motiividelt on germaani (saksa) algupära, muidugi Runebergi ja Pacius'e kaudu. — Viisi Eestisse toojaks ja sõnade eestistajaks sai Johann Woldemar Jannsen (1819—1890). Tõelikult on Jannsen tõlkinud ligikaudselt vaid „Maamme“ 1. ja 2. salmi, kuna eesti hümnis 3. salm on Jannseni enda loodud. Tõlkimine sündis 1863.—1869. a. vahel. „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ ilmus ühes nootidega I eesti üldlaulupeo nootide kanti ette sel laulupeol (1869. a.) nr. 9 all. Siinlauldud laulud said varsti rahvapärasteks ja levisid rahva sekka; nii ka kõne all olev laul. Pealegi hakati õpetama seda laulu koolides kui ilusat isamaa-laulu. Hilisematel laulupidudel oli see laul alatiseft lauldav, kas otseselt programmis või lisaks ühislauluna. Kuna vene võimud seda laulu taga kiusasid, sai laul veel rohkem rahvale armsaks. Eesti riigi saabudes võeti „Mu isamaa mu õnn ja rõõm“ automaatselt Eesti riigihümniks, milleks tõuget andis veel asjaolu, et see laul oli ka vennasriigi — Soome — hümniks. (Repsoni, Põdra, Lilo, Mutso vastused.)

Võõrsõnade tähendused: esteetika (kreeka algupära) — ilu-, kaunisuseteadus; õpetus ilu ja kunsti olemusest ja neisse puutuvaist nähtustist; siit esteetiline, esteet jne.: esteetiline tunne — ilumaitseline tunne; ta on suur esteet; eetika (kreeka k.) — kõlbluseteadus, vooeõpetus; siit eetiline, eetik: eetiline siht — kõlblust, moraali taotlev siht; tendets (lad., prants.) — sihind, sihilikkus; kalduvus, püüd ettetähistatud eesmärgi välja jõuda igal juhul, tarvitades selle eesmärgi taotlemisel silmapaistvalt allakriipsutatud vahendeid; Jannseni „Uues variseris“ on moraalne ja karskusttaotlev tendents (Jannsen tahab kõigil võimalikkude abinõudega selles jutus näidata, et joomine on kahjulik, kutsub esile ebamoraalseid nähtusi ja majanduslikku kokkuvarisemist); sel kõnel oli poliitiline tendents; tema tegevuses on märgata võimuhaaravat tendentsi; virtuoslik (prants.) — meisterlik, taidurlik, kõrgeima määrani osav; siit virtuos = täismeister omal alal; ta virtuoslik viiuli käsitsemine paelus kõiki; ta on virtuos arvutamises; provotseerima (lad.) — välja kutsuma, esile manama, õrritama; ta pidas end ülal otse provotseerivalt; tema provotseeris selle löõmingu; vrd.: provokatsioon; propageerima (lad.) — levitama, sigitama, kihutustööd tegema millegi kasuks; siit propaganda — kihutustöö, levitamine: ta propageerib oma poliitilisi vaatekohti, propageerib oma mõtteid, propageerib uut usku; onomatopoeetiline (kreeka) — helisid, hääli jäljendav; selle kõrvall onomatopöa; onomatopoeetilised nimisõnad: kõlin, ragin, kohin, kärin; pöördõnad: kohisema, sisisema, plärisema; hüüdsõnad: kolksti, mürtsti, pauh; lakooniline (kreeka) — lühike ning tabav (väljendis): tuln, nägin, võitsin; kreeka õpilasi õpetati väljendama oma mõtteid lakooniliselt; naiivne (prants.) — lapselikult lihtsüütu, lapsik, kohtlane: ära ole nii naiivne, et uskuda seda loba; kuis võisid esineda nii naiivselt (kohtlaselt), nagu poleks sa elus tõesti midagi näinud; okupeerima (lad.) — valdusse võtma, oma alla võtma teatava kasusaamise otstarbel: sakslased okupeerisid meie maa; siit okupatsioon: okupatsiooni väed panid maksma relvastatud

võimu; provokatsioon (lad.) — ärritav, sihilik esilekutse, väljakutse (vrd.: provotseerima); sageli tarvitav äraandmise, reetmise mõttes, kui näit. keegi meelitab sõpruse ja osavõtu tähe all teiselt välja saladusi ja teeb siis need teatavaks vastaspoolele või ülemusele; säarast isikut kutsutakse provokaatoriks, eriti kui asi puudutab poliitilisi saladusi; seal lavastati ilnne provokatsioon; see on provokatsiooniline võte; optimism (lad.) — kalduvus asju ja olusid headena näha; Anna Haava luules on omajagu optimismi; ta suhtub oma seisukorrale küllalt optimistlikult; pessimism (lad.) — optimismi vastand, kalduvus asju ja olusid eeldada halbadeks: Hamleti maailmavaates oli rohkesti pessimismi; skeptitsism (kreeka) — kalduvus suhtuda kõigele kahtlevalt, mitte midagi otseselt tõelisena võtta: vaatas sellele ettevõttele õige skeptiliselt; usuasjus olen ma suur skeptik; detail (prants.) — üksikasi, peen(s)us: kriminalist uuris mõrva detaile; vaatleme seda jutustist kõigis detailides; detail-müük äris — müük harilikule ostjaskonnale vähemal määral; angroo-müük — müük suuremal arvul kaupmeestele jällemüümiseks; argument (lad.) — tõendusabinõu, põhjend, veene: ta püüdis mind veenda oma argumentidega; see argument ei pea paika; moto (itaalia) — juhtsalm, juhtlause, de viis; tavaliselt laulusalm või tsitaat raamatuis peatüki ees, vahel ka raamatutiitlil, mis vihjab peatüki või raamatu sisule; vaata motot Tammsaare „Tõe ja õiguse I“ tiitellehel või A. Kitzbergi „Maimu“ peatükkide ees; affiss (prants.) — kuulutusleht, müürileht, plakat: kino-afišid, teatri-afišid, näituste-afišid; de facto — tegelikult, faktiliselt; de jure — õiguslikult, juriidiliselt; Eesti Vabariik tunnustati alul välisriikide poolt de facto, pärast de jure, s. t. alul konstateeriti, et säarane riik on olemas, hiljem võeti ta õigeõiguslikkude riikide hulka vastu ja alustati temaga riikidevahelist läbi käimist.

Eesti sõnade tähendused: pidev — katkematu, lakkamatu; meie vahel on pidevad sidemed; ta on pidevalt täitnud oma elukutselisi ülesandeid; neste (soome) — vedelik õrnemas, peenemas mõttes: ta pisarate neste; lillekeste õienestes (kastes) jahutasin palavikus pead; vaste — millelegi vastav sõna, asi: mõnele võõrsõnale ei ole eesti keeles vastet; „Kalevipoeg“ on vaste teiste rahvaste rahva-epopöadele; vihje (soome) — kaudne märganne, mõista-anne: märkasin ta vihjeid mu nõrkustele; ta vihjas oma kõnes mõningaile kurjakuulutavaile ajatunnustele; seos — sisemine side, kokkukuuluvus, ühendus, vahekord: minu kavatsused on seoses ta kohasaamisega; juhin tähelepanu nende paralleelnähtuste seosele; taotlema (murde ja soome s.) — midagi kätte püüdma, kätte tahtma; millegi poole järjekindlalt sihtima: ta taotleb kõrget eesmärki; muide (uussõna) — muuseas, siiski, teiselt poolt, pealegi: mul muide pole midagi selle vastu; muide olgu tähendatud; turgutama (murde s.) — hoolitsema, ravitsema, söötma: noormees turgutab oma hobust kosjasõiduks; leebe (murde s.) — mahe, pehme: leebe õhk, ilm, tuul; liibuma (uussõna) — suruma end millegi või kellegi vastu: liibusin ta põske vastu; kass liibus vastu mu jalgu; pagu (murde s.) — põgenemine, põgenemisel viibimine, varjul olemise paik: Tuglas oli pärast 1906. aastat maapaos; see varjuline pagu kaitses mind; siis teostus mu pagu (põgenemine); siit: pagulane, paku jne.; taunima (uussõna) — hukka mõistma: säarane teguviis on taunitav; ära mind selle süü pärast tauni; veendum (uussõna) — kindlale arvamusele jõudma; veenma — uskuma panema: ma veendusin ta tooruses; ma pean teda veenma mu äri kasulikkuses; siit veene — uskuma panev abinõu, põhjendus, argument; kiinduma (soome s.) — kellegi või millegi külge kinni jääma, kellegi või millegi poole andumuslikult hoidma: olen ihu ja hingega kiindunud oma ettevõttesse; kiindusin oma sõbrasse; Kitzbergi draamas „Tuulte pöörises“ on masse kiindumise idee;

täi ma — raatsima, täidima: ta ei täi mulle anda sentigi; ta ei täi iüüa hobust; kogema (soome s.) — läbi elama, tunda saama: ta on oma töös juba kogenud; enne peab kogema, siis läheb libedasti; minu kogemused tõendavad seda; aare (soome s.) — kallisvara; ta aarded olid peidetud pisikese kotikesega põue; hoidke tervist — see on tagasisaamata aare, kui selle kaotate; a seta ma — seadma, panema; a senda ma — asemele panema, aset täitma: asetasin lambi õõlauale; asendasin kuivanud rooside-kimbu värskete nelkidega; asendasin teda ta haiguse ajal õppetundides.

* * *

Järjekordsed küsimused ja sõnad, mida esitame 50% vähemas ulatuses kui seni, tahtes säästa ruumi kirjandusteooria-nurgale.

1. Iga aasta jagatakse välja Nobel'i auhindu. Kes

oli Nobel, kust saadakse raha auhindadeks ja mille eest antakse Nobel'i auhindu?

2. Millistes keeltesse on tõlgitud täies ulatuses „Kaievi poeg“?

3. Kes oli Barklay de Tolli, kelle ausammas on Tartus?

4. Millises stiilis on ehitatud Tartu kirikud?

5. Millises järjekorras esinevad Eesti linnad elanike arvu suuremast vähemani?

Seletada järgmised 10 võõrsõna: induksioon, deduksioon, kriis, depressioon, sotsialistlik, sotsiaalne, orientatsioon, infektsioon, inflatsioon.

Seletada järgmised 10 eesti sõna: roim, mõrv, osutama, osundama, nõva, tara, meenutama, näide, näidis, näitus.

Küsimuste vastused ja sõnade seletused esitada peatoimetajale Aug. Rauale 25. novembriks. Preemiaks on J. Conrad'i romaan „Narcissus'e neeger“.

Kirjandusteooria konspekt.

Kirjanduse mõiste. Luulekirjandus ja proosakirjandus.

Kirjandusteooria ülesanne.

Kirjandus, mille all mõistame kõiki sõnateoseid, jaguneb kahte suure rühma: luulekirjanduseks (poetiliseks kirjanduseks) ja proosakirjanduseks.

Luulekirjandus taotleb kunsti ja on enamikus loova fantaasia produkt; proosakirjandus taotleb teadust, objektiivset tõde, ja on kaine mõistuse produkt*).

Luulekirjandusel ja proosakirjandusel on tihedaid kokkupuuteid teineteisega, nii et sageli ei saa vahet teha, kus lõpeb üks ja algab teine (näit. reisikirjeldused, memuaarid, följetonid, kõned, ajaloolise romaani üksikosad jne.). Milline element — kas luule- või proosaelement — on teoses ülekaalus, selle järele otsustatakse ta kuuluvus (kas luule- või proosakirjandusesse).

Selles konspektis vaatleme peamiselt luulekirjanduse konstruktsiooni ehk kokkuseadet, nimetades selle teaduseharu kirjandusteooriaks.

Vahemärkusena olgu tähendatud, et kirjanduse vaatlemise tegelevad veel teisedki teaduseharud, nagu reetoorika, keeleteadus ja kirjanduse (ajalugu), mis oma eri osades puutuvad kokku ka kirjandusteooria nähtustega. Ometi on hulk eriküsimusi, mis kuuluvad ainult kirjandusteooriasse.

Stilistika.

Kirjandusteooria tähtsamaks osaks on stilistika ehk stiiliõpetus (sõna „stiil“ tuletub kreeka sõnast „stilos“ = pulk, millega kirjutati vahatahvliile). Stilistika vaatleb luuleteoste stiili elemente, vaatleb neid sõnateose väljendusvahendeid, mille abil teos kujundubki luuleteoseks. Ilukirjanduslik stiil on sõnakunsti ja sõnaliste ilmavahendite süsteemsus.

Ilukirjanduslik stiil võib olla isikuline ja ebaisikuline ehk subjektiivne ja objektiivne. Isikuline stiil on omane teatavale autorile (näit. võib olla kõnet Tuglas'e, Suits'u, Gailit'i, Luts'u, Jannsen'i stiilist, kuna ebaisikuline stiil kannab rohkem üldist ilmet, nii et selle järele ei saa

tunda ära autorit. Isikulise stiili vaatlemisega tehakse tegemist peamiselt üksikute autorite teoste analüüsimisel, kuna ebaisikuline stiil — kui üldine stiil — leiab vaatlemist stiiliõpetuses.

Luulekeel.

Stilistika alaosas eritleme kõigepealt luulekeele.

Luulekeel jaguneb kolme peassa: 1) poeetiline lleksikon, 2) poeetiline süntaks ja 3) ilukõla (eufoonia).

Poeetiline lleksikon

vaatleb üksikuid sõnu, mille abil taotellakse poeetilist efektsust, kujuteldava keskkonna värvingut ja koloriiti. Poeetilises lleksikonis on omakorda 3 alaosa: 1) eri laadi sõnad, 2) metafoorid, 3) metonüümid.

Eri laadi sõnad:

a) arhaismid (iganenud sõnad): taas, ep, teps, ammiak (kuni) elik (ehk), leema (vahest, vist küll olema), naima; rahvalauluvormid: kündadessa, akkelnalta, laulemaie jt.;

b) dialektismid (murdesõnad): ubin, nakkama, väits, hame, ikma, kaljas, man, mant jt.; dialektismide hulgas on provintσιαalismid e. geograafilise kolga (küla, valla, kihelkonna) murraku sõnad ja nn. argood (varaste, sõdurite, õpilaste jne. erikeeled);

c) neologismid (uussõnad): relv, kahur, taurima, laup, nentima, õilis jt.;

d) barbarismid (võõrsõnad): soome laenuid e. fennismid: ennustama, säilima, hetk, häire jt.; ladina laenuid e. latinismid: territorium, profaan, konstantne, alma mater jt.; kreeka laenuid e. gretsismid: draama, tragöödia, stseen jt.; prantsuse laenuid e. gallitsismid: nüanss, miljöö, avantürist jt.; inglise laenuid e. anglitsismid: džentlmen, leedi, dzoki jt.; saksa laenuid e. germanismid: paadima, patseerima, pürjer jt.; vene laenuid e. russitsismid: kulutama, karman, utsin, traastu jt.; peale nende on muidugi laene veel teistestki keeltest;

e) prosaismid (labased sõnad, mis ei sobi igale poole luulekeelses): siga, oinas, mögama, pläräma jt. ka tänavapoiste ropendavad sõnad e. idiotismid kuuluvad sial kategooriasse;

f) kulunud sõnad: kuldne (päike), lai (laas), (poiss kui) porgand jt.;

g) homonüümid (ühekõlalised, kuid eri tähendusega sõnad): (ta) tuli — tuli (põleb); (värske) või — (mina) või (sina); (suur) talu — (ma ei) talu (seda).

*) Tavalises kõneluses nimetatakse proosaks kõiki teoseid, mis pole edasi antud riimkõnes (lauluvormis), millise määritlemisega tahetakse tabada vaid esitamise vormi, mitte aga teose tõelist olemust.

Kooli elu.

T.T.G. Õpilaspere esinduse koosolek 19. okt.

Koos on 24 esinduse liiget. Päevakorras on uue Õpilaspere korralvuri kinnitamine. Endine korralvur Salme Anso esitas ametist vabastamise palve isiklikkuldel põhjustel. Esindus kinnitab uueks korralvuriks Hilja Tõnisson'i Va.

Esindus võtab veel seisukoha esindusest puuduvate õpilaste kohta. Otsustatakse need, kes kolm korda on puudunud esinduse koosolekuist vähekaaluvatel põhjustel, asendada uute õpilastega.

Õpilaspere vanem selgitab kooli aasta-päeva pühitsemise kava. Esindus jõuab otsusele, et peopilet oma õpilastele on kallid, kuid kuna eelarve on koostatud selle hinna alusel, siis ei saa siin muudatust teha.

kust seega oli haruldaselt elav, milline asjaolu langeb küll kõigiti aktuaalsele ja õnnelikult valitud vaidlusteemile: „Tantsutundide mõjust õpilasile“. Vaidlusmaterjali esitas IVb kl. õpil. H. Puusepp hästi läbimõeldud referaadina. Sellele järgnesid läbirääkimised. Sõnavõtt oli haruldaselt elav, sest referent, tembeldades tantsu koolis negatiivseks nähtuseks, oli enamiku oma kaasõpilaste huvisid rängasti riivanud. Tantsu autoriteeti nähti tugevasti kõikumas, — oli nüüd vaja maksu mis maksab seda uuesti jalule seada. Kokkuleppele mingisugusele ei jõutud. Väike osa koosviibijaist, eesotsas referendiga ja kohalviibivate õpetajatega, jäid väite juurde, et tants ei kõlba kooli. Enamus aga oli endiselt tantsu kui ülivajaliku elufunktsiooni tuline pooldaja.

Möödunud õppeaastal surma läbi lahkunud

end. õpetajat **ANTON LAAR'i**
ja vilistlasi **IDA ADAMSON'i,**
ELFRIEDE EHRlich'i

mälestab oma 14. aastapäeval

T. T. G. pere.

Kunstiring.

24. X kell 17 oli Kunstiringi korraldusel vaidluskoosolek teemil: „Mõtteid „Kalevipoja“ mälestussamba üle“. Refereeris Hilja Albert IVb. Koos oli 25 õpilast ja õpetajaist hr. J. Püttsepp. Koosolek kujunes väga huvitavaks, kuna referent esitas paljude kohalikkude kunstnikkude arvamused. Kõne kokkuvõtte ilmub „T.T.G.-s“.

Aktus meie omakaitse 15. aastapäeva puhul toimus T.T.G.-s, nagu kõigis teisteski koolides, laupäeval 11. XI 33 esimese tunni aegu saalis. Aktuse avas dir. J. Roos, kriipsutades alla päeva tähtsust meie riiklikus elus. Edasi järgnes pikem kõne õpetajalt hr. J. Konks'ult, milles anti üksikasjalik ja huvitav ülevaade meie kodumaa olukorrast 15 aastat tagasi; ühtlasi selgitati ka Eesti seisukohta tänapäeval saksluse suhtes ja Eesti tuleviku-väljavaateid. Aktus lõppes võimsa ühislauluga „Eestimaa, mu isamaa“.

T.T.G. Kirjandusringi vaidluskoosolek

17. X 33 suures eesti keele klassis.

Koos oli õpilasi 90 ümber, õpetajaist: pr. E. Tooms ja dir. J. Roos. Osavõtt koosole-

T.T.G. Enesekasvatuseringi kõne- ja referaatkoosolek 26. X 33.

Õpilasi oli kohal 26.

Koosoleku avab juhataja abi A. Repson IVb. Sellele järgneb stud. jur. Pello referaat teemil: „Noorsoo osa rahvuslikus kultuuritöös“. Teisena refereerib stud. phil. Olup. Teemiks on: „Kas noorsooliikumise kriis?“ Referaatidele järgneb sõnavõtt, mis aga katkestatakse aja puudusel. Kinnitamisele tulevad eelarve ja tegevuskava. Eelarve võetakse vastu ühel häälel. Tegevuskava üks punkt, noorte jumalateenistuse korraldamine, tekitab vaidlusi, kuid võetakse siiski vastu nagu muugi osa tegevuskavast.

Õp. Aug. Raua 25 a. juubeliaktus.

28. okt. kogunesid esimese tunni ajal saali T.T.G. õpetajad ja õpilased, et tähistada õp. Aug. Raua 25 teenistusaasta täissaamist. Aktus algas õpet. A. Vöhrman'i tervituspalvega. Siis lauldi sissejuhatavalt Muusikaringi koori poolt „Väinölä lapsi“, misjärele dir. J. Roos kõneles Aug. Raua elukäigust ja tööst, ühtlasi tervitades juubilari koolijuhatajuse ja kaaskolleegide nimel. Järgnesid tervitused Õpilaspere vanemalt K. Triigilt ja Lastevan.-komitee juha-

tajalt pr. S. Paltrock'ilt. Viimaks võttis sõna juubilar ise, tänades kõiki koosviibijaid temale näidatud tähelepanu eest, mispeale Muusikaringi laulukoor laulis kolmekordse „Ta elagu!“ Juubilarile anti kinke ja lilli.

Newton'i austamisõhtu.

3. X 33 korraldasid T.T.G. ja H.T.G. Reaalteaduste-ringid Newton'i austusõhtu H.T.G. ruumes. Avab H.T.G. õpilane J. Jõgi. Järgneb T.T.G. õpil. A. Parmson'ilt referaat „Newton'i elu ja teened“. Selle järele esitab H.T.G. õpil. Vatsel oma komponeeritud klaverisoolo. Deklameerivad H.T.G. õpil. Klaos ja T.T.G. õpil. H. Kama. Väga huvitava viiulisoolo esineb H.T.G. õpil. Kangro. Lõppeks oli klaverisoolo T.T.G. õpil. H. Udikalt.

Koosoleku lõpetab T.T.G. õpil. L. Lõhmus, tänades kõiki esinejaid ja koosviibijaid.

Muusikaring

korraldas 23. X 33 kell 18 T. T. G. saalis primitiivsete muusikariistade õhtu, mille kavas oli järgmist: 1) tuulekannel, 2) saag, 3) põiega šello imitatsioon, 4) tee- või veiniklaas, 5) klaasitükid, 6) puuhalud, 7) huulepill, 8) küslofon, 9) kellad. — Demonstreeris hr. Bulgakov.

Osavõtjaid oli keskmiselt. Õhtu lõppes kell 18.45.

Hõimuaktus.

28. X koraldas Kirjandusering neljanda ja viienda tunni ajal T. T. G. saalis hõimuaktuse. Kavas oli: 1. „Väinölä lapsed“ Muusikaringi laulukoorilt. 2. Prof. M. J. Eisen'i tervitusettekannet. 3. Deklamatsioon H. Kama'lt IVb. 4. Mag. Joh. Aavik'u kõne. 5. Klaverisoolo IVa kl. õpilasilt Parv'elt ja Piiper'ilt. 6. Deklamatsioon A. Repson'ilt IVb. 7. Ungari hümn Muusikaringi laulukoorilt. 8. Lõppsõnad õpilaspere vanemalt ja direktorilt. Lõppeks ühislaul „Eestimaa, mu isamaa“. Meeleoluliselt mõjus algatavalt prof. M. J. Eisen'i luuletis ja avasõnad. Hr. Joh. Aavik'u täiuslik ettekanne andis laiaulatuselise pildi hõimurahvastest. Aktus muutis kõigis tugevamaks neid energia- ja vaimustusekiiri, mis levivad loovast hõimutööst.

Karskuspäev.

Laupäeval 4. XI 33 oli T. T. G-s karskuspäev. Sel puhul peeti esimese tunni ajal karskustunde, kuhu koondusid paralleelklassid ühiseiks läbirääkimisteks.

1932./33. õ.-a. arvudes.

Märkus: sulgudes on 1931./32. a. arvud.

1. Õpilaste arv: õ.-a. alul — 457 (506); tulu juure 20 (21); lahkus 32 (45); õ.-a. lõpul 445 (482).

2. Puudumine: puudunud tundide üldarv 18 293 (20 091), iga õpil. kohta 38,35 (41,7); ei puudunud üldse 51 (47) õp., nende % 10,7 (9,75); hilinemisi üldse 158 (200), iga õpil. kohta 0,33 (0,41); ei hilinevad 333 (358), nende % 69,9 (74,3). — Klasside järjekord puudumise suhtes vähemast arvust suuremani: Ib, IIc, Ia, IIb, IIIa, IIIc, Vb, IVb, IVc, Va, IIb, IIa, IVa, Vc. Klasside järjekord hilin. suhtes vähemast arvust suuremani: IVc, Va, IIb, IIIc, Ib, IIIa, IIa, IVa, IIc, Ia, IVb, Vb, IIb, Vc.

3. Edasijõudmine. Üle viidud järgm. klassi: 272 (301), nende % 61,1 (62,4); järeleksameid 103 (129), nende % 23,1 (26,8); endisesse klassi jääjaid 70 (59), nende % 15,7 (10,8); cum laude'sid 24 (17), nende % 5,4 (3,6); nõrku n-reid kogu koolis 378 (316), iga õpil. kohta 0,85 (0,66). — Klasside järjekord edasijõudmise keskmise numbriga järele paremast halvemani: Ia — 3,421; Ib — 3,373; IIc — 3,341; IVc — 3,318; Va — 3,317; IIa — 3,280; IVa — 3,277; Vc — 3,260; IIIa — 3,255; Vb — 3,234; IIb — 3,228; IVb — 3,175; IIIc — 3,130; IIb — 3,108.

4. Kord ja hoolsus: käitumine hea 440 (472), nende % 98,8 (97,9); käitumine rahuldav 5 (10), nende % 1,2 (2,1); kord hea 392 (391), nende % 88,1 (81,1); kord rahuldav 52 (80), nende % 11,7 (16,6); kord mitte-rahuldav 1 (11), nende % 0,2 (2,3); hoolsus hea 307 (315), nende % 69 (65,4); hoolsus rahuld. 124 (153), nende % 27,8 (31,7); hoolsus mitterahuldav 14 (14), nende % 3,2 (2,9); märkuste üldarv 228 (474), iga õpil. kohta 0,51 (0,98); märkusi tehtud mitmele õpil. 134 (269), nende % 30,1 (56); märkusi pole 311 (213), nende % 69,9 (44). — Klasside järjestus käitumise headuselt paremalt halvemale: Ib, IVa, Va, Vc, Ia, IVc, IIc, IIb, IVb, Vb, IIa, IIIa, IIIc, IIb. Klasside järjekord korra headuselt paremalt halvemale: Ia, IIa, Ib, Va, IVb, IIc, IIb, IIIa, IVc, IVa, IIIc, Vc, IIb, Vb. Klasside järjekord hoolsuse headuselt paremalt halvemale: Ib, IIc, Ia, IVa, Vc, IIb, IIIb, IVc, IIIa, IVb, Va, Vb, IIa, IIIc. Klasside järjestus märkuste arvult iga õpilase kohta vähemast arvust suuremale: Ib, IIc, Ia, IVa, IIb, Vc, IVb, IIIb, IIIa, IVc, Va, Vb, IIa, IIIc.

Õpilaste edasijõudmine 1933. 34. õ. a. I veerandil.

Klasside järjekord paremuse suhtes:

I	— Va	1,01	nõrka õpil. kohta
II	— IVa	1,04	„ „ „
III	— IIa	1,1	„ „ „
IV	— IIb	1,3	„ „ „
V	— Ia	1,5	„ „ „
VI	— Vb	1,6	„ „ „
VII	— Ib	1,65	„ „ „
VIII	— IIIa	1,67	„ „ „
IX	— IVb	1,8	„ „ „
X	— Vc	1,966	„ „ „
XI	— IVc	1,968	„ „ „
XII	— IIIc	2,1	„ „ „
XIII	— IIIb	2,2	„ „ „

Keskmiselt 1,6 nõrka iga õpilase kohta.

Nõrku numbreid üldse 474.

3— üldse 640.

Häid üldse 1659.

Kaks ja rohkem nõrka 119 õpilasel.